

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Mesečni prilog »Sokolska Prosveta«

God. II. ~ Broj 45.

Ljubljana,
4. novembra
1931.

Izlazi svakog četvrtka • Godišnja pretplata 50 Din • Uredništvo nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica 6, telefon broj 2312, uprava u Narodnom domu, telefon broj 2543 – Ljubljana • Račun poštanske štedionice broj 12.943 • Oglasi po ceniku • Rukopisi se ne vraćaju

Svemu slovenskom sokolskom rodu javljamo pretužnu i potresnu vest, da je naš dragi brat

dr. Pavao Mergenthaler,

IV. zamenik starešine Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, član saveznog tehničkog odbora i I. zamenik starešine Sokolske župe Osijek,

tražeći leka svojem oronulom zdravlju, umro dne 31. oktobra o. g. u Lainzu kraj Beča.

Zapustio je naše redove ljubljani brat, koji je sve svoje snage i sve svoje znanje do poslednjeg daha posvećivao razvoju i napretku naše velike sokolske stvari medju našim narodom.

Nad preteškim gubitkom, koji nas je zadesio njegovom preranom smrću, kličemo milom pokojniku:

Slava ti i pokoj, plemenito i zlatno sokolsko srce!

Beograd, 1. novembra 1931.

Savez Sokola kraljevine Jugoslavije

Brat dr. Pavao Mergenthaler

I opet neumitna smrt posegla je svojom hladnom rukom da nam ugrabi jednog iz redova ponajboljih. Posegla je opet u sokolske redove. Usud htede, valjda, da i ponovno jednim britkim i strašnim udarcem stavi u iskušenje sokolsku dušu, da omeri njenu snagu i veličinu u snažanju najtežih boli i tuge, koja se, evo, u ovo kratko vreme toliko puta zavi u crninu. I ta bol, gorka, pogada danas duboko, u sred srca, svakog našeg brata i

brat — Soko. — Uvereni i istinski rodoljub, čestit — Jugosloven.

Da, takav je bio on, naš dragi brat — dr. Pavao Mergenthaler.

Nestalo nam ga je baš u času, kada sokolska ideja prodiše u naš narod svojom ispolinskom snagom, kada je Sokolstvo mlade kraljevine Jugoslavije u najbujnijem cvatu, i kada jugoslovenskoj naciji u njenom svenarodnom preporodu ka istinskom Jugoslovenstvu baš Sokolstvo ima da poda zdrave i bujne

va pod uplivom istorijskih tradicija, inače svima nama svetih, još i onda postojao je među nama onaj unutarnji vez jedinstvenih osećanja, koji su duboko bili protkani u duši svakog od nas — bili su to osećaji jugoslovenskog sokolskog bratstva i zajedničkog života i rada.

U tim redovima bratskog zbliženja, sloge i jedinstva narodnog i sokolskog, vidimo i našeg brata dr. Pavla Mergenthalera. Političke strasti i raspojasanosti nikada nisu mogle da zamrače jednu iskrenu i otvorenu sokolsku dušu. I u najtežim godinama, u doba raznih trvenja, u sokolskim redovima, i s jedne i s druge strane, bilo je uvek mnogo i mnogo trezne braće, koji su se znali da izdignu nad sitnice dnevnog života, kad su ga posmatrali sa širokog obzora i odakle puca vidik, da smo svi mi jedno i da ne možemo biti drugo nego svi braća — braća jedne krvi i jezika — Jugosloveni. Jer u našem međusobnom trvenju — to znamo — naši narodni neprijatelji (a koliko ih je!) uvek su dizali glave.

Tako je osećao i takovim je očima gledao na naš narodni život naš sada pokojni brat dr. Mergenthaler. Te široke vidike našem pokojnom bratu Pavlu otkrilo je još u njegovoj najmlađoj dobi, kao gimnazijskog daka, baš Sokolstvo. Od te dobe pokojni brat Pavle savrađivao je u Sokolstvu najaktivnije, i nije napuštao sokolskih redova, eto, sve do svoje tako prerane smrti.

U Sokolskom društvu u Osijeku, gde je pok. brat Mergenthaler bio član, radio je najpredanije, odlikujući se naročito svojom stručnom tehničkom spremom. Njegove odlike i sokolske vrline bile su osobito cenjene i to ga dovodi najpre na položaj načelnika osiječkog Sokolskog društva. Kao odličnog vežbača vidimo ga u svim sletskim takmičenjima i to u višim odeljenjima. Tu je posizavao uvek najbolje rezultate. Na svesokolskim sletovima u Zagrebu i u Pragu takmičio je za prvenstvo u višem odeljenju, gde je uvek postigao prva mesta. Godine 1912. na I. svesokolskom sletu u Pragu takmičio se je kao pojedinac za slovensko prvenstvo, postigavši tada između 46 takmičara 16. mesto. Pa također i na međunarodnom takmičenju u Turinu 1911. god. uspešno se je takmičio u vrsti Hrvatskog Sokolskog Saveza. Svoj sokolski rad posvetio je posvema Sokolskoj župi Osijek, u kojoj je još pre rata bio župski načelnik, a kasnije njegova sokolska sprema i odlične sposobnosti dovele su ga na mesto zamenika načelnika Hrvatskog Sokolskog Saveza. Godine 1921. nakon što je iza rata organizovana Sokolska župa Osijek, on je tada kao župski načelnik pripremio u Osijeku sokolski pokrajinski slet.

Otvoreni pristalica i propagator sokolskog jedinstva, on je uvek bio među prvima, da se pod jednom sokolskom zastavom okupe sva braća, da se stvori jedna jedin-

stvena organizacija jugoslovenskog Sokolstva. Kao takvog vidimo ga i na I. Sokolskom saboru u Novom Sadu, gde je provedeno ujedinjenje Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog Sokolstva u Jugoslovenski Sokolski Savez.

U našem političkom životu u to doba nastupile su teške prilike i razmahale su se stranačke borbe u tolikoj meri, koje su ne samo silno štetile našem mladom nacionalnom životu, već su se radali i pozjavi, koji nikako nisu mogli da budu u skladu sa pravim težnjama jedinstva, naročito pak duhovnog, koje je baš u ono doba trebalo izgrađivati i učvršćavati. Naše Sokolstvo, tada, naročito kao celina, nije u tim najtežim svojim časovima poslednjeg decenija bilo povučeno u vrtlog tog stranačkog političkog komešanja, niti je iole skrenulo sa svog pravog puta. Naprotiv, ali ondašnji događaji, po svojoj žestini toliko jaki, urodili su spoljašnjim uticajima, koji su tražili, da se hrvatski deo Sokolstva odvoji u zasebnu celinu, opet na plemenskoj podeli. Kada se u dano vreme bude pisala i obrađivala opširnija istorija Sokolstva na našem jugu, biće vredno naročito pozabaviti se — u poglavljima po našem oslobođenju — i ovim teškim i mučnim periodom od 1922., kada su se osetili ti latentni uticaji, pa do 1924., kada je u Sokolstvu naše zemlje došlo do otvorenog raskola. Utvrđujući političku situaciju onoga doba, mi ćemo istom moći da pravilno shvatimo i tadanje događaje u našem Sokolstvu i da ispravno ocenimo napore ljudi, koji su, da bi sačuvali pravi sokolski duh i spasili sokolsku ideju u jednom delu našega Sokolstva od razbuktalih separatističkih mahinacija, morali protiv zakona prirode i svog uverenja, povratiti se za korak na traga — na jednu, više na očigled, plemensku liniju.

U to je doba pokojni dr. Mergenthaler, kada taj raskol nije mogao nikako da prepreči, iako se je za to založio svom svojom čestitom sokolskom dušom, pošao sa onim razdvojenim delom, ali sa jedinom težnjom i željom, da bi u tim sada svojim redovima i nadalje ostao kao otvoreni i iskreni tužalac jugoslovenske ideologije i jedinstva i dosledan protivnik svakog separatizma, koji je odlučno pobijao, boreći se uvek i protiv onih nastojanja s polja, koja su u Sokolstvo unašala političke primele i duh mržnje i protiv onih, koji su jedan deo sokolskog pokreta hteli da iskoriste u partijske ciljeve.

Sokolske vrline brata dr. Mergenthalera bile su osobito cenjene. Zato ga vidimo i kao zamenika načelnika tadanjeg Hrvatskog Sokolskog Saveza. Sa tog položaja, on je kao iskreni pobornik sokolskog jedinstva, uvek podržavao kontakt sa vodima bivšeg Jugoslovenskog Sokolskog Saveza. Kao takav on je bio živa spona, koja je duhovno

vezivala po nesreći tada razdvojenom sokolsku braću.

Međutim, istorijski politički događaji, koji su se odigrali ovo poslednjih godina u našoj zemlji, postavili su i naše Sokolstvo na pokretnicu novog života. Zakonom od 5. decembra osnovan je jedinstveni Soko kraljevine Jugoslavije. Time su prestale sve postojeće organizacije, koje su se bavile telesnim uzgojem svojih pripadnika, a među ovima i oba sokolska Saveza, čiji su se najbolji i najvredniji članovi listom sada našli u novom osnovanom Sokolu kraljevine Jugoslavije. U ovim redovima vidimo među prvima našeg brata dr. Mergenthalera, srećna, što se je ispunila njegova živa želja jednog jedinstvenog Sokolstva.

U novoj organizaciji brat dr. Mergenthaler zauzimao je položaj IV. zamenika starešine Saveza. Iskazujući međutim naročitu ljubav prema njemu tako sreću priraslom sokolskom tehničkom radu, bio je i u novoj organizaciji član saveznog tehničkog odbora. U Sokolskoj župi Osijek pak bio je zamenik župskog starešine. I sada kao i ranije, njegova sokolska aktivnost nije klonula i sokolskom radu posvećivao je sve svoje slobodno vreme. Razvitak Sokolstva, naročito u svojoj župi, mnogo mu je ležao na srcu i on se je zato istinski zalagao. Ali klica boletice počela je da podgriza njegov organizam. Osećao je to već na našem velikom sletu u Beogradu. Pošao je da nađe leka, ali uzalud. Bolest ga shvata i on umre u naponu muževne dobi, u svojoj 41. godini, u sanatorijumu u Lainzu kraj Beča.

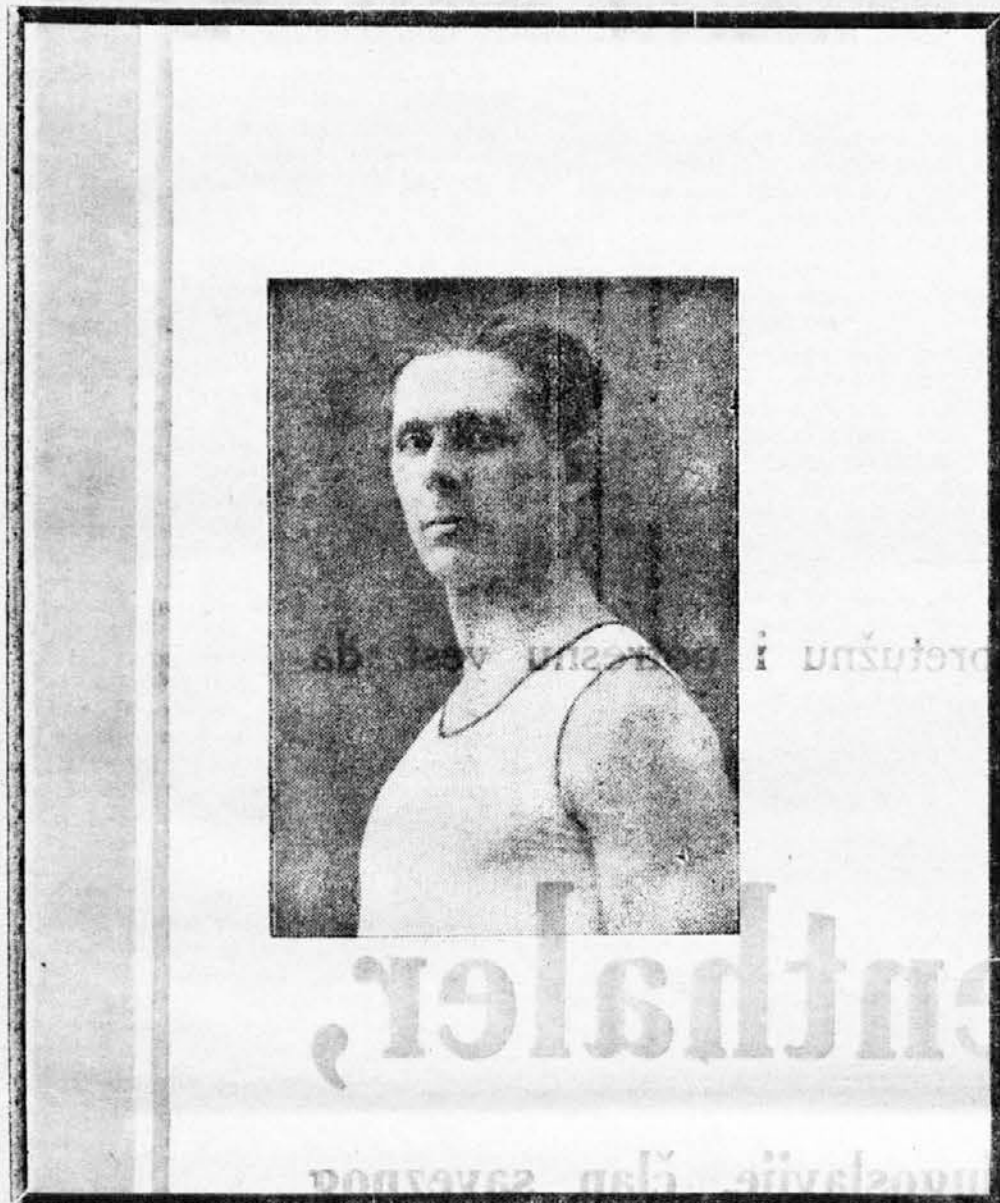
Smrću brata dr. Pavla Mergenthalera naše je Sokolstvo izgubilo jednog tihog i skromnog, ali i jednog od ponajboljih i po svojoj sokolskoj duši i osećanju od najodličnijih članova, jer je brat dr. Mergenthaler svojim radom u javnom i privatnom životu bio i ostao uvek Soko!

Za svoj nacionalni i sokolski rad brat dr. Mergenthaler bio je odlikovan ordenom Sv. Save I. stepena sa lentom i Jugoslovenskom krunom III. stepena.

Bratu dr. Mergenthaleru neka je slava i svetao spomen u srcima jugoslovenskog Sokolstva!

Mrtvo telo brata dr. Mergenthalera prevezeno je iz Beča automobilom u domovinu i to u Osijek, gde će se sutra, u petak dne 6. oktobra, obaviti svečani sprovod, na kojemu će, pored brojnih sokolskih delegacija naših mnogih župa i društava, Savez Sokola kraljevine Jugoslavije zastupati: saveznog starešinu br. D. Paunković, a starešinstvo Saveza braća: L. Križ, A. Brozović, B. Živković, dr. M. Dragić i K. Sretenović. Savezno načelnštvo i tehnički odbor zastupaće br. Kostanapel.

Iz Osijeka pokojni brat dr. Mergenthaler biće prevezen u Valpovo, gde će biti sahranjen u obiteljskoj grobnici.

svaku našu sestru. Silna je ta bol — a suze na oku nema — osušila se, jer srce se steglo i ledeno... A i reči nema... Zapela je...

Teška je, teška je i strašna ta tiha bol, koju danas oseća naše sokolsko srce.

I on u životu bio je tih, nečujan. Buka i vrevu današnjeg života zaglušuje počesto reč i skriva rad mnogog i mnogog skromnog, istinskog i čestitog radenika, ali postojanost i snaga ovih duša izlazi na vidik dana, kada telo, koje ih nosi, silazi na počinak tamo, gde ne dopire žarka sunčana zraka, gde ne ledeni pokrov, koji svakog od nas stalno čeka, krije pod sobom tamu, tamu nama nedokučivog večnog života.

I on, eto, vraća se danas u križ to njeno, koju je tako ljubio — sokolski — svoju rođenu zemlju.

Da, bio je tih i nečujan. Plemenitost, vrednost i gorljivo oduševljenje njegovog sokolskog života bilo je veliko. Iskren, dobar, pravi

sokolo. Nestaje ga u času kada nam trebaju prave i prekaljene sokolske sile, da bi konačni plodovi tolikih mukotrpnih napora i nastojanja što lepše i bogatije urodili na korist države i nacije i na čast našeg i opšte slovenskog velikog sokolskog roda.

Nebrojene žrtve primeo je na oltar svoje slobode i svoga ujedinjenja celokupni naš narod, a naše Sokolstvo pomagalo mu je u tom cilju uvek najživljom verom i svim pregnućima svoje sokolske duše. Tom najvišem našem nacionalnom zadatku naše Sokolstvo stavilo je u službu sve svoje najbolje sile, i u tim redovima, tolikih neznanih tihih i skromnih nacionalnih neimara, stajao je odavna i naš dragi, danas neprežaljeni pokojni brat dr. Pavao Mergenthaler. I u doba, kada smo raznim putevima, ali jednom zajedničkom cilju, kročili svi mi, kada su sva istinska bratska srca delile — možemo sada reći — formalne pregrade nazi-

DUŠAN ŽIVKOVIĆ, (Čilipi-Dubrov nik):

Učitelj i Sokolstvo

Vreme, u kojemu živimo, zahteva od svih ljubitelja naroda i domovine da se nesebično i sa krajnjim elanom svoga bića stave na polje stvaranja, napretka i srećnije budućnosti svoga naroda. Razni uticaji čine, da se naš narodni organizam ne razvija normalno i kako to iziskuju prilike savremene kulture i civilizacije. Potreban je veliki nacionalni smisao za podizanje narodnog blagostanja do dostojne visine. Radi toga mora se osetiti da je došao momenat, koji nameće teške ali uzvišene zadatke svim pobornicima zavetne misli, svim trudbenicima narodne slobode, svima, koji su postavljeni na katedru sa koje prosipaju žive reči narodnoj duši.

Da se upitamo, ko su ti, koji su pozvani da živom rečju i stvaralačkim radom neumorno deluju u svim pravcima, a najviše u onom, koji diže dušu nacionalne jednakosti. Taj pravac, koji na prostranim vidicima naše mlade jugoslovenske države blista sjajem

najsvetlijih ideala, jeste Sokolstvo. Ono je polazna tačka za sva velika stremljenja u budućnost. Ono je nepobedna desnica, koja smelo i bez straha ima da viteškim zamahom svoje nadmoćnosti udari zdrave temelje duhovnog jedinstva. Ono je živa vatra iz koje ima da se razlije životvorni plamen svim stazama naše krlju natopljene zemlje, Ono — Sokolstvo — jedino će moći da iz te krvi vaskrsne jedinstvenu jugoslovensku misao. Toli-ke i takve su te njegove moći, ali pod uticajem duhovnih pionera, koji na krilima jedinstva lete zagrljavajući velike Jugoslavije. Među tim pionerima vidnu ulogu igraju narodni učitelji. Budući da su oni postavljeni na takva mesta, odakle se najvernije služi narodu i državi, oni su pozvani da šire blagotvoran rad i jugoslovenski nacionalizam. Učitelji su dužni da stvore ubeđenje, da su oni stožeri kulture i nacionalnih namisli. Nalazeći se širom velike Jugoslavije, pozvani su da žr-

tvuju sve sile i sposobnosti napretku naroda i države. Zato moraju sledovati primeru velikih sinova našega naroda iz daleke i bliske prošlosti. Učitelju, ukazala ti se prilika da pokažeš, da si sō zemlje i duša naroda. Sokolska organizacija pruža ti ruke, da joj se mladom lakoćom, bez pretencioznosti i sa oduševljenjem najvećeg idealiste, nađeš u krilu smelih pregnuća. Misliš li samo da je iz kraja gledaš nemilim očima, udalji se iz učiteljskih redova. Ti znaš, da si član velike učiteljske armije, koja širinom slovenske duše i prostranstvom svoga srca mora da seje suda radost. Nećeš li da radiš tako, odreci se njenih prava i dužnosti. Mi trebamo patriotski nadarene duhove, Mi hoćemo vatrene pobornice nacionalnog života i rada. Mi uvidamo i tvrdo smo ubeđeni, da je Sokolstvo najsvetlija staza, kojom se stiže do željenog cilja, pa zahtevamo da se svom toplinom srea i duše ljubj duh njegovih slobodnih načela. Učitelju, blago ti, ako znaš da oćeniš pravu vrednost i veličinu sokolske ideologije, jer će te ona uzdići u više regione, odakle se harmonija sveta gleda duhovnim očima. Dru-

že, znaj, da u tebi ima varnica, koja može da osvetljava daleko oko tebe. Pojavi se na pozornici jugoslovenske solidarnosti. Tvoja karijera nudi ti ponos i uzdizanje. Ne dozvoli da u Sokolu drugi odigravaju tvoju ulogu. U njemu ti je određeno mesto i sa njega neka se čuje tvoj reč, neka odlati odjedne tvoja aktivnost na sve strane. Stekni poverenje nesebičnog radnika. Pokaži narodu da radi njega živiš. Leči narodnu dušu. Kriči nove puteve. Osvetljavaј nove prostore, koji su još u senci. Diži i krepj, uljavaj nadu bolje budućnosti. Utvrđuj nacionalnu svest, tu svetlinu našeg jedinstva. Stvaraj zdrave pojmove o narodu i državi. Ubeduj svakoga da veruje u veličinu Jugoslavije. Druže i brate, — Sokole — obilazi sve krajeve jugoslovenske zemlje, sejući svuda radost. Unosi svuda prijatno raspoloženje. Širi sokolske ideje. Budi najveći propagator jugoslovenskog nacionalizma.

To su, druže i brate, ciljevi tvoga rada, to su vodeće ideje tvoga duha i karaktera i to moraju biti najveći zakoni tvoje duše pod okriljem jugoslovenskog sunca.

Bratska sokolska društva i čete, koja se bave mišlju da kupe zastave i da ih razvijaju u godini 1932., molim, da izvole iste naručiti još u toku ove (1931.) godine, jer će im u tom slučaju priznati naročitu pogodnost u obliku 5% popusta od stalnih cena.

Time bi želeo postići jedino to, da bi mogao blagovremeno poslužiti sva društva, jer sam morao za vreme ovogodišnje pune sezone zbog nestašice vremena za izradbu odbiti više narudžba sokolskih zastava.

Prilikom narudžbe treba platiti u ime kapare 20% od iznosa naručene zastave, ostatak pak prilikom predaje gotove zastave, dotično prilikom njenog razvijanja.

JOSIP HAFNER
zavod za umetno vezenje
LJUBLJANA, PRISOJNA ULICA 5

ROSIJA-FONSIER ♦ DRUŠTVO ZA OSIGURANJE I REOSIGURANJE ♦ BEOGRAD

Brat dr. Edvard Slavik

Ovih dana, 28. oktobra, rodna gruda zagnula je grob brata dr. Edvarda Slavika, advokata u Trstu, istaknutog političkog borca i vrlg Sokola.

Pored svega ostalog ogromnog rada, koji je brat dr. Slavik poduzimao na korist svoga naroda, bilo kao političar, gospodar, radnik u kulturnim i socijalnim društvima, dao je također i Sokolstvu, u krajevima danas pripojenim Italiji, svoj udeo, koji zasluži naše duboko poštovanje i da mu se sačuva trajna uspomena.

Brat dr. Edvard Slavik

U starom tršćanskom Sokolu brat dr. Slavik bio je vežbač i odbornik, podstarešina, Soko iz starije škole, nadahnute najčišćom ljubavlju prema zatiravanom i uništavanom svome narodu, koji se je neopisivom energijom i žilavošću borio za svoj opstanak, ugrožen od austrijskog i krajevnog nasilja. Kada se je u načinu delovanja čistog tršćanskog Sokola pojavio novi smer, koji je težio da do konca provede Tyrševu misao, brat dr. Slavik bio je onaj, koji je tako odlučno podupro težnje mladih, koje su uz saradnju starijih u nekoliko godina urodile tako sjajnim uspesima.

Ta brat dr. Slavik je bio Soko po svojem značaju. U svakoj prilici pokazivao je svoju naravnu demokratčnost, koja je izvirala iz njegovog značaja i razumevanja, i po kojoj je sa svima nama imao jednaka stremjenja. Znao je, da smo braća, jer moramo biti braća, ako želimo da se us-

pešno borimo za svoj opstanak i napredak. Bio je naš, i s nama u radu, na sednicama i sastancima, u vežbaonicama, na izletima i na priredbama, na kojima smo javnosti pokazivali uspehe našega zajedničkog rada.

Tim zajedničkim uspesima brat dr. Slavik odlično je prinašao svoj udeo. Iako se nikada nije tiskao u prve redove, radio je ipak u društvu i u župi, posvuda, gdegod je bio potreban. A trebali smo ga uvek, jer je bio muž širokog obzora, razuman savetnik, spretan krotitelj preoduseljenih i radnik, koji bi se prihvatio stvari uvek u pravom času. U vežbaonici bio je uzor discipline, na izletima drug dobre volje, u debati inicijativan, logičan, strpljiv i uvidavan; svojim duhovitim dosetkama, koje su bile oštre, ali nikada uvredljive, podžigavao je naše oduševljenje i upozoravao na naše pogreške. Kada smo u svojem mladenačkom oduševljenju postali odevč borbeni, umirivao nas je neverovatnom spretnošću.

Vežbači ga nisu samo poštovali, već su ga i ljubili. Premda je po godinama bio stariji, gledali smo u njemu mladica, kadgod bi među nas došao u vežbaonicu, kada je s nama na izletima pevao i kada smo ga gledali, kako po najjačoj zimi i buri skače u more. Na nas je imao silan upliv i tim nas je uzgajao uplivom.

Vežbaonica u središnjem tršćanskom društvu u higijenskom pogledu nije bila prikladna, a pored toga, postala je još i pretesna, kada se je po silnom razvoju povećao broj pojedinih vežbačkih odeljenja toliko, da su se, među drugim, redala pa dva odeljenja članova po njih 70 na večer. Brat dr. Slavik bio je među prvima, koji se je za to osobito brigao te koji je pribavio nove prostorije, koje su za daljnji razvoj odgovarale našim potrebama.

Tako i slično tome bio je uvek aktivan Soko, u punom značenju reči, nikada ne sustajući i unatoč svim teškim zadacima, koje je vršio kao posvuda traženi narodni borac — uvek je bio Soko na svome mestu.

Ali nadošla je sila, koja je ugušila delovanje Sokolstva na Primorju. Ipak to nije uništilo uspeh Slavikovog sokolskog dela.

Sokolske zastave nisu mogle da se poklone nad njegovim grobom, da bi počastile njegovu uspomenu — rad pak brata dr. Slavika zaslužio je, da mu čitavo Sokolstvo sačuva trajnu blagodarnost.

M. A. — č.

O pogrebu brata dr. Slavika javljaju iz Proseka kod Trsta 31. oktobra sledeće:

Uz veliko učešće primorskog stanovništva jučer je položen na večni počinak tršćanski prvoborac dr. Edvard Slavik. Pogreb se je morao održati već u 9.30 pre podne, ali žalobna manifestacija bila je zadržana za više od tri sata, jer policija nije pravodobno izdala dozvolu, da bi se u sprovodu mogli nositi žalobni vencu sa slovenačkim napisima.

Kada se je veličanstvena povorka uputila od kuće žalosti, pratilo ju je sa strane preko 50 policijskih agenata pod vodstvom Palumba, načelnika policijske čete. Kod kavane Fabris sprovod se je razila i prema Proseku les je bio praćen od dugog reda kočija i onih vernih pokojnikovih prijatelja, koji su hteli da mu sve do ostvorenih ruke iskažu svoju poslednju počast. Policijski agenti imali su na raspoloženju posebne automobile, na kojima su se preko Općine dovezli na Prosek i tako su naravno stigli na groblje

pre od samoga sprovoda. Pred ulazom groblja čekao je crkveni pevački zbor, da pokojniku oda počast pevanjem tužaljke. Prisutni policijski agenti i karabineri hteli su to da spreče. Ipak nakon pregovaranja je bilo dozvoljeno, da su pevači pokojniku zapevali poslednji pozdrav, kako na dočeku tako i na groblju.

Pored policijskih agenata, na Proseku je bio sabran velik broj karabinjera u punoj spremi i s puškama. Usprkos svega toga, učešće primorskog naroda na pogrebu velikog vođe primorskih Slovenaca bilo je već u Trstu kao i na Proseku upravo ogromno. U okolnostima, u kojima se je vršio ovaj pogreb, bila je to još značajnija žalobna manifestacija dubokog poštovanja primorskih zemljaka prema nezaboravnom pokojniku.

Tako su brata Sokola položili u rodnu zemlju na zadnji počinak u seni tudinskih bajoneta!

JOSIP ČOLIĆ (Sl. Brod):

Učitelj telovežbe i njegova izobrazba

U 43. broju »Sokolskog Glasnika« od 22. oktobra piše brat Nande Kavčić (Dubrovnik), t. j. opetuje što se već u zadnje 4 godine mnogo piše i govori, o učiteljima gimnastike.

Jest, neophodna je potreba imati spremne učitelje gimnastike, makar u učiteljskim školama, odakle izlaze svršeni učitelji osnovnih škola, koji rade sa većim delom omladine našega naroda. Isti bi trebali da izvršuju zamišljenu misao, t. j. odgajati omladinu telesno i duševno. Sada je pitanje, da li bi se našao takav spretan, t. j. moćan učitelj gimnastike, koji bi mogao u onom kratkom vremenu da polučiti sve zahteve što bi morao steći budući učitelj gimnastike.

U srednjim školama održaje se gimnastika 2 puta na dan od 5. razreda, a VI. razred ima samo 1 sat na dan. Sat obuke traje samo 45 min., i to se iskoristi samo kod drugih predmeta, dok se kod gimnastike iskoristi jedva 30, a nekada i samo 20 minuta. Evo kako: zvono zazvoni, učenici sa odmoru pođu u razred po svoje vežbačke stvari, dolaze u dvoranu preobuvaju se i preoblače i time potroše najmanje 5 minuta, toliko isto treba i na završetku sata, a samo 5 minuta neka potroše za vreme vežbe, to je 15 minuta utrošeno od 45 minuta redovne obuke. Sada se dešava da kod učenika nekada bude raznih rasprava i istraga, i taj se sat katkada skрати na samih 15 do 20 minuta. A kada bi učitelji gimnastike imali zadatak da se pod gimnastičkim satom bave i duševnim odgojem, što je zadatak nastavnika drugih predmeta i nastojanje samoga direktora zavoda, da se omladina svestrano i savesno vaspituje, to bi učitelji gimnastike morali telesni odgoj sasvim napustiti. Evo, ovo je ukratko prikaz za tamo gde se gim. dvorana nalazi u školskoj zgradi.

Tamo, gde nema gimnastičke dvorane ili je dalje od školske zgrade, možemo mirne duše reći, da se tamo samo životari. Tamo ne može učitelj gimnastike da se dalje usavršava, a i učenik da što nauči i sebi koristi.

Sada da se osvrnemo na kvalifikaciju, koja se kod nas računa samo sa srednjoškolskom naobrazbom, a stručna kvalifikacija je nužna, koja je baš kod nas u sokolskom životu igrala vidnu ulogu. Svršeni profesor filozofije, dobar gimnastičar, ne predaje samo gimnastiku, već pored svog predmeta i nekoliko sati gimnastike. Učitelj osnovnih škola, ili onaj sa 8 razreda srednje škole na službi učitelja gimnastike, traži profesorsku titulu ili nadzorničko mesto kod banovine. Učitelji gimnastike, sokolski prednjjaci, sa 2—4 razreda srednjih škola, namešteni uz potrebu preko sokolskih društava i direktora gimnazija, rade marljivo svoju dužnost, njihov rad je kontroliran kao i kod ostalih nastavnika i profesora po inspektorima ministarstva, a i sam direktor zavoda vodi o tome računa.

Kod našeg narodnog preporoda trebalo je početi putem bolje budućnosti i tu zadatak preuzeli su Sokoli, nastojeći svim silama da se nadu i u najmanjem mestu naše otadžbine, gde živi naš osamljeni seljak i radnik.

U svakoj službi, u svakom društvu, pazi se na uspeh i napredak. Ako toga nema, traži se bolje. U službi otpušta se činovnik, a u društvu izabire se drugi, bolji. Da nismo imali vred-

nih i sposobnih sokolskih prednjaka, nebi danas imali to što imamo.

Pa što su danas naši sokolski prednjjaci, koji su 15, 20—25 godina sproveli u sokolani bez plate, bez slave i časti, rađajući na tome, da sve one sokolske pripadnike načine i odgoje ravnom sebi? Pa zar nije nikada bilo u Sokolani pored radnika seljaka i obrtnika nijednog intelektualca, koji je dao prilike i primera ostalima da nešto profitiraju u duševnom odgoju? To bi bila loša činjenica baš po intelektualce i ne smemo na tome ostati. Danas mi moramo o toj stvari zajednički da govorimo malo iskrenije, a ne ovako nabacivati se sad na učitelje gimnastike, a preko njih na samu vlast, što ih uzima u službu. Mi znamo, koliko treba vremena redovne obuke dok se usavrši jedan učitelj i jedan profesor, a znamo i to, koliko treba vremena dok jedan prednjak stekne gimnastičku spremu u Sokolu. Pa zato, ako je ta gimnastika tako laka, čemu onda visokih škola za gimnastiku.

Na primer: jedan član Sokola treba iz mladih dana da počne u Sokolu sa radom i neprekidno kroz 5 godina 3 puta na dan po 2 sata na dan da radi kao običan član i tek onda, ako je vredan i nadaren, sprema se za tečaj i za ispite i istom tada postane prednjak, a eventualno i načelnik društva. Kao prednjak ili načelnik društva ne radi on više 3 puta na dan, već ima brigu preko sebe svih kategorija i radi skoro svaki dan po 2 sata. Kako da jedan takav prednjak nebi kroz 10 do 15 god. stekao praksu i stručnu spremu?

Da li bi mogli stariji sokolski prednjjaci potvrditi, da jedan učitelj osnovnih škola, koji u Sokolu nikada nije bio, može u roku od 6 meseci postati spreman učitelj gimnastike? Da li to znanje može da se savni sa 15—20 godišnjim intenzivnim radom jednog sokolskog prednjaka. Ja tvrdim, da ne može, i kažem, da se na taj način stvara drugi kader nekvalfikovanih (stručno), koji se nameštaju po srednjim školama, a ima ih mnogo od kojih sokolska društva nemaju nikakve koristi, a tako rekuć u sokolskoj je školi stekao tu kvalifikaciju. Na žalost, imamo i takvih, koji se love samo sa stranom gimnastikom, a sokolski sustav im je tuđ i ne poznaju ga. Nisu ni članovi Sokola, a žive u državi, Jugoslaveni su, a hteli bi osporavati i kritikovati naš rad po Tyrševom sustavu. Kako će učenici tih nastavnika(ica) biti duševno nacionalno odgojeni?

Treba stručnih škola, dapače u kojima će učitelj gimnastike steći i muzičku spremu, jer bez muzike nema usavršene gimnastike, to je princip, na kojemu se izgrađuje pojanjanje toga kadra, ali to uporedo sa visokom sokolskom naobrazbom, kojom trebamo da nadahne našu omladinu, a kada ju nacionalno jugoslovenski odgojimo, onda ćemo joj pričati o visokoj školi strane gimnastike, a sada je veoma

VOJISLAV BOGIĆEVIĆ (Tuzla):

Iz prošlosti

»Srpskog Sokola« u Bosni i Hercegovini 1903.—1914. g.

(Grada za istoriju Sokolstva.)

ZAPISNIK

Izvanredne skupštine srpske sokolske župe bos. herc. održane dne 10./23. oktobra 1910. u prostorijama srp. prav. crkveno školske opštine u Sarajevu.

Prisutni od članova odbora župe: starješina, zamjenik starješine, vođa, blagajnik, revizor dr. Jovo Simić, nadzornik okruga Br. Šerbedžija, zatim brat Dimitrije Matejić ispred sarajevskog i trebinjskog Sokola, Niko Zec ispred Obilica, Miško Jovanović ispred tuzlanskog i zborničkog Sokola, Vlado Malić ispred Sokola u Gradišci i bos. Dubici, Besarović ispred Sokola u Banjoj Luci, Mihajlo Pičeta ispred Sokola u Brčkom, Lazar Milić ispred Sokola u Visokom, Nikolić ispred Sokola u Bjeljini. Nadalje je brat starješina zastupao Sokole u Gračanici i Bugojnu, a brat zamjenik starješine Sokola u Stocu.

Starješina otvara u 10 sati skupštinu i poziva izaslanike, da pokažu svoje punomoći, što oni čine. Starješina ustanovljuje, da punomoć Sokola u Brčkom brzojavnim putem dana br. Mihajlu Pičeti ne odgovara pozivu, jer je župa u pozivu tražila od pojedinih društava da izaberu izaslanike iz svoje sredine, ili da ovlaste izaslanika, kojeg drugog sokolskog društva, a pošto br. Pičeta niti je član Sokola u Brčkom niti izaslanik kojeg sokolskog društva, to sa strogo formalne strane nebi bio ovlašten da kod skupštine funkcija kao izaslanik. Iz praktičnih razloga predlaže, da se iznimno sada ta formalnost ne uzme obzir, a da se prilikom budućeg sastanka društva upozore, da se izaslanici, koji ni-

su odabrani u smislu poziva, neće smatrati ovlaštenim. Sakupljeni se potpuno slažu sa razmatranjima starješine.

Iza toga starješina ustanovljuje, da je u smislu § 12 pravila župe, skupština kadra da stvara pravovaljane zaključke, te prelazi na dnevni red.

Najprije predlaže za ovjerovitelje zapisnika br. Matejića i br. Pičetu, za perovodu br. blagajnika, što bi usvojeno.

Spominje u kratkim crtama dosadani rad župe, te se zaustavlja kod 1. tačke dn. reda izlaze njen istorijat i poziva izjavitelja br. Zakulu, da iznese predlog o tom pitanju.

U podužem vrlo iscrpnom govoru br. Zakula predlaže, da se u načelu usvoji sokolsko odijelo sa nekim varijacijama koje odgovaraju duhu srpskog naroda.

Br. Pičeta predlaže, da se usvoji odijelo Dušana Silnog što ga danas ima Srp. Soko u Tuzli.

Iza toga se razvija dulja debata o tome, koje odijelo odgovara više svrsi i koje je podesnije. U debati učestvuju br. Zakula, Pičeta i Perin. Starješina stavlja predlog Zakule na glasanje te bi usvojeno sa glasovima svih sakupljenih osim br. Pičete.

Tada se prelazi na pretresanje o pojedinim varijacijama te bi iza duljih pregovora zaključeno, da se na sokolskom odijelu provedu ove varijacije: 1. da budu pantole od koljena použene, te da u obliku gamašni prelaze preko cipela;

2. mjesto sadašnjeg pojasa, da se upotrebi tkanica u srpskoj trobojnici;

3. da kaput odgovara potpuno sokolskom, samo da bude malo dulji;

4. za kaput da se uzme zavrataka samo malo dublja sa čelnom na sredini i sa grbom po crvenoj čoji;

5. odijelo da bude sive boje;

6. ogrtač da bude po mogućnosti iste boje, košulja da ostane crvena, a cipele crne.

Starješina upozoruje da će se na povjereničkom sastanku u Beogradu raspravljati o svečanom odijelu svih srpskih Sokola, pa predlaže da danas zaključeno odijelo bude obvezatno za sve Sokole u Bosni i Hercegovini, no postigne li se sporazum u pogledu zajedničkog odijela za sve srpske Sokole, da onda mi odustanemo od svog današnjeg zaključka.

Zato treba saslušati izvješće delegata, koje treba ovlastiti, da ako se mogne postići sporazum u Beogradu, odustanu od današnjeg zaključka te onda praviti odijelo ili po zaključku tamo stvorenom jedinstvom za sve srpske Sokole, ili ako se takov zaključak ne postigne, ono danas zaključeno. Predlog bi jednoglasno usvojen i odboru župe povjerenje da se brine za nabavu štofa te da o tom blagovremeno sva sokolska društva obavijesti.

Pošto se više niko u ovoj stvari ne javlja za riječ, prelazi se na pretresanje 2. tačke dnevnog reda.

Na predlog starješine bi zaključeno, da se pristupi u Savez slovenskog Sokolstva.

Zatim se prelazi na 3. tačku: Izjavitelj Zakula referiše o tome kako je sastavljena komanda. Veli da je između njega i br. Matejića postignut sporazum u svim pitanjima osim u ovim:

Zakula predlaže, da se za »put« upotrebi »odmor«, a da se redovne vežbe završe na komandu »voljno«, Matejić predlaže za prvo izraz »voljno«, a za drugo »razlaz«.

Dalje Zakula predlaže, da se za pozdrav vode s četom upotrebi mali ispad uz stisnutu pesnicu, a Matejić je za stav na mjestu.

Zatim Matejić predlaže, da se starješini za vrijeme vežbe odađe počast pozdravom od strane svih izvršujućih članova, no Zakula je protiv toga iz praktičnih razloga. Iza duljeg pregovora bi glasanjem postignut ovaj zaključak:

1. da se za »rut« upotrebi komanda »odmor«, a za završetak rednih vežbi »razlaz«,

2. da s prilikom pozdrava vode s četom izvršujućih članovi ostaju na mjestu,

3. da za vrijeme vežbe samo vođa pozdravi starješinu.

I u pogledu komande bi zaključeno, da se u slučaju da dođe do sporazuma o zajedničkoj komandi za sve srpske Sokole od ove komande odstupi, a ne riješi li se to pitanje ili ne bude li određen rok do koga se mora riješiti ili prode li taj rok bezuspješno, da se onda sad usvojena komanda štampa na trošak župe.

Kod 4. tačke dnevnog reda bi zaključeno, da se odašalju izaslanici ispred župe i to u osobama zamjenika starješine Gjorgija Perina i Vlade Malića te da se pitanju odijela i komande drže na skupštini stvorenih zaključaka, a u ostalim pitanjima im se daju potpuno slobodne ruke.

Jednoglasno bi zaključeno, da svi zaključci stvoreni na zajedničkom sastanku u Beogradu potpuno vežu našu župu.

Zatim se prelazi na 5. tačku eventualije.

Pretresaju se ona pitanja o kojima će biti govora na zajedničkom sastanku.

U pogledu stručnih učitelja iza dulje debate bi zaključeno, da se naloži svakom društvu, da po mogućnosti u svojoj sredini obrazuje prednjjicu, a najvrjednije članove prednjjice, da preporučuju župi, te da ih župa uz materijalnu pomoć »Prosvjete« odašalje u Prag. Nadalje je stavljeno u dužnost župi, da zatraži potanje podatke od sokolske općine u Pragu u pogledu gimnastičkih tečajeva.

Na predlog br. Pičete, da se kod nas osnuje ferijalni tečaj za vode, bi zaključeno, da se prepusti br. Zakuli i Matejiću da to pitanje prouče te da župi podnesu izvještaj.

Nadalje je stvoren zaključak, da župa zatraži od Zem. vlade da po uzoru na Hrvatskoj dozvoli srednjoškolskoj omladini, da mogu biti članovi

Sokola, a da pojedina sokolska društva u mjestima gdje postoji srednja škola sa gimnastičkom dvoranom zatraže da mogu tamo vježbati.

Raspravljalo se o zajedničkom sletu srpskih Sokolova u Bosni i Hercegovini te je zaključeno, da se taj održi 1912., a za 1911. da se pripreme čine za sudjelovanje u Zagrebu.

Nadalje je zaključeno, da župa traži od Zem. vlade dozvolu za nošenje društvenih znakova u § 53 i § 51. od 1—4 pravila sokolskih navedenih. Društveni znakovi treba da budu po uzoru znaka srpskog sarajevskog Sokola samo malo manji u trobojci. Kad stigne odobrenje tad treba župa dati štampati uzorna pravila i ujedno litografisati formulare s uputom, kako se ima postupati pri podnašanju pravila na vladu.

Zatim je na predlog br. Perina zaključeno, da se u pogledu vježbanja gimnastike u osnovnim školama stavi župa u sporazum sa Prosvjetnim Savjetom.

Iza toga je odboru župe stavljen u dužnost, da pozove sva društva, da izvještaju župu o knjigama po kojim vode blagajnu, zatim evidenciju o po-
hadanju vježbe.

Br. Zakuli i Matejiću bi povjerenje, da u sporazumu izrade učenik i kućni red.

Skupština je bila prekinuta u 12 sati, nastavljena od 3—6%, zatim od 8—10% na večer. Poslije podne vodio je br. Pero Šerbedžija.

Zaključeno i potpisano

Starješina:

Dr. Besarović, s. r.

Perovoda:

Dr. D. Jiftanović, s. r.

Jovo Šerbedžija, s. r.

Ovjerovitelji zapisnika:

D. Matejić, s. r.

Dr. M. Pičeta, s. r.

potrebno govoriti o sokolskom sustavu, koji je čisto naše slovensko obelježje. I to je, držim, jedino naše sretstvo, kojim ćemo podići jugoslovenski duh u našem narodu.

Najpre da se oborujemo našom jugoslovenskom i slovenskom snagom duha, onda tek možemo ići gledati što drugi narodi rade na telesnom odgoju.

Nemci imaju Turnvereine, Schutzvereine i razna druga društva i sva ta društva vežbaju s puškom, spremaju se na obranu domovine.

A da li kod nas Sokoli vežbaju s puškom? Gde — gde. O ovom pitanju trebalo bi se svakako malo više pozabaviti. A nakon 10 godina dok odgojimo jaku jugoslovensku generaciju, onda ćemo videti, da li će nam trebati strana gimnastika.

STANKO TRČEK (Ljubljana):

Sport u Sokolstvu

Na moj člančić pod tim naslovom u ljubljanskom »Jutru« od 18. oktobra o. g. odgovorio je nepoznati brat u ljubljanskom »Jugoslovanu« dne 22. istoga meseca. Iz odgovora prosudio sam, da me nije razumeo, iako su moja izjavanja bila za svakoga, ko ih je pažljivo pročitao, po mojem mišljenju, potpuno jasna.

Uzgređice treba spomenuti, da me opaska »Jugoslovanovog« urednika, »da sam u svojoj gorljivosti predaleko zašao« nije uverila niti je za mene merilo! Također ne znam, zašto da bi moj članak bio preostar. Zar je moguće puka konstatacija postojećeg stanja oštrina?

O ostalome pak ovo:

Ja »sportske metode, zadaće i ciljeve« ne »razumem površno i jednostrano«, naprotiv pak čini mi se, ako dobro shvaćam, da pisac, kako mnogi i mnogi, ne razlikuju pojmove: »telesni uzgoj«, »sport« i »telovežba«. U svojem člančiću kazao sam, da sport smatram za borbu. Drugim rečima: svrha sporta nije uzgoj, već postignuće što boljeg uspeha. Trka za rekordima, dakle, nije »izrod«, već svrha sporta! Iz toga vidimo, da pravi sport ne živi samo u takozvanim sportskim društvima, već također u većoj ili manjoj meri i u drugim, naročito »telovežbačkim« društvima. Bistvo oko može odmah da opazi, da pretežna većina »sportskih« društava upućuje sav svoj rad isključivo u sportski smer i da je sva vežba i »uzgoj« u njima samo sretstvo da se postigne što bolji borci. Također i u sportskim društvima sportujemo, bar sva naša takmičenja nisu ništa drugo. I s pravom to radimo, jer je borba, takmičenje, ako to pravilno provodimo, naime ne za svakoga, ipak za mnogo ljudi dragoceno uzgojno sretstvo. Ali ne i svrha! Takmičenje je za nas samo pomoćni cilj da postignemo pravi, slično kao što se topdžija pomaže pomoćnim ciljem, da pogodi pravi. Danas se također mnogi takozvani sportiste više ili manje svesno odvrću od čistoga sporta k telesnom uzgoju kao željenijem cilju. Po tome su naravno još sportiste samo po imenu; zato nas samo to ne sme mutiti; nije sve sport ono, što rade »sportska« društva.

Pojam telesnog uzgoja ili, kako to narod kaže, »telovežba« prilično je drukčiji. Telesnim uzgojem postižemo potpuni, svestrani i skladni razvoj čoveka. Svrha je tu dakle čisto druga, šira i opsežnija od one u sportu. Radi toga je i razumljivo, da je sport u telesnom uzgoju samo sretstvo, razborito i ne preko mere upotrebljeno sretstvo. Tyrševu Sokolstvo je najčišći telesni uzgoj (nazvan pogrešno »telovežba«), zato su također i Tyršu takmičenja (sport) bila samo sretstvo, a ne pak svrha, kao što moraju biti sportu, kojemu podaju život. Uistinu nam takmičenja još ni izdaleka to ne znače i ni izdaleka još nisu tako česta kao u sportu. Također izričitog cilja da uzgoji osobine značaja i morala čisti sport nema, iako taj cilj postizava do neke mere, ukoliko je pak svaka borba sama po sebi i bez svrhe također i u tom smeru uzgojna.

Pravi sport, dakle, u bistvu nije ništa slaboga, baš naprotiv; za sokolska društva pak ne može imati naročito značaja, jer mi pak težimo za nečim drugim, što je za pojedinca dragocnije (zar sam odviše gorljiv?). Ukoliko se pak idući za našim uzorima pomažemo također i »sportskim« načinom telovežbe, zavisi od razboritosti prednjaka i vežbača takmičara. Treba pak tačno spoznati, kada sretstvo još koristi i kada već šteti. Uostalom, svaki je »vežbač« do neke mere također i sportista, naravno, treba da to bude sa drugom svrhom nego što je čisti sportista.

Kazlika je, dakle, između nas i sporta ta, da je njemu svrha, što je nama sretstvo. Budemo li to sretstvo precenjivali, mogli bi zabasati samo, kamo je većinom zabasao današnji »sport«. Mišljenja su, da slabe praktične sporta nisu započeli sami takmičari, već je to zlo, koje se skoro ne da suzbiti, jer mu bistvo sporta daje te-

Mi i danas još učimo o istoriji starih Grka i o njihovoj telesnoj i duševnoj snazi, ali nigde ne vidimo, da su polazili neku stranu školu, i dokle god su radili u granicama svoje države i dokle god su radili na podlozi državnoj, bili su moćni i kulturni. A kada je jednog ušao među njih strani duh, nije više važio lovor venac, nego novac i druga sretstva i onda je taj kulturni grčki narod počeo propadati i propao je.

Treba nam uistinu stalna škola za telesnu kulturu, odnosno visoku školu, u kojoj će se vaspitavati učitelji gimnastike, ali na čisto sokolskoj osnovi i po Tyrševom sokolskom sistemu.

čnu hranu. Gde je borba, tamo su i strasti, gde strasti, tamo i zlo. Uzgoj sa samim sportom nemoguć je.

Već godinama imao sam prilike da pratim razvoj »sportskih grana« u Sokolstvu (koje smo većinom imali već god. 1862!) i sve to više mi se učvršćuje uverenje, da smo već u bistvu u mnogočem pošli predaleko i da nam »sport« (kako ga shvaća pisac i narod) već nije više »sretstvo« da se postigne telesni napredak i moralni razvoj u smislu sokolskih načela, nego već svrha! Taj će se proces nastavljati, ako se ne vratimo natrag na prokušani put telesnog uzgoja (ne telovežbe iz god. 1862., jer ako kažem crno, još ne znači da sam rekao belo!). Ako već za naše prilike čisti sport nije uvek prikladan, to je tim manje onaj svagdanji »sport«, koji baš uvadaju naši »savremenici«. S njim smo navikli i naučemo sve njegove slabe pratioce; ta nismo valjda anđeli! Da u današnjem nepravom sportu ima mnogo našao. Zato, dakle, da bi se Sokolstvo imalo prilagoditi »životu« (ti jedna, nemarno upotrebljena reč!) baš onom, što se ni drugde nije pokazalo bogzna kako uspešno? Kao da uistinu nebi bilo drugih, boljih puteva.

Da »sportske(?)« priredbe sokolskih (?) društava teku, ukoliko je poznato u okviru sportskog načina telovežbe? Ko je video plakat Sokolskog društva Kranj iz izveštaja Sokolskih društava Škofja Loka i Ježice u »Jutru« (od meseca oktobra) taj će mi morati potvrditi, da više ne znamo, što radimo! Nema sile na svetu, koja bi mogla prisiliti svesno sokolsko društvo da priređuje »sportske dane«, »sportske društvene večeri« i da širi »sportsku misao« (a što je pak sa sokolskom misliju?). Ako nije i ne sme da među nama i sportom bude razlike, zašto smo onda na svetu? To, što sam kazao, kazao sam također i u prvom članku isto tako jasno. Mislim, da ne zaslužujem prekora »da stojim na gleđistu telesne vežbe kako se je provodala pred 60 godina (a također pak ne ni na onom, kako ga donosi današnji »život«). Mislim, također, da se ne trebam bojati prekora, kojim mi je brat nešto odlučio podbio, »da stojim izvan pojave današnjeg života, izvan sokolske ideje i sokolskog sistema«.

Mislim nadalje, da se na moje razloge nebi okosio ni sam Tyrš, ta pobude za nje crpio sam i našao baš u njegovim spisima.

Na koncu se br. piscu najlepše zahvaljujem za ponešto odlučan pouk, jer to, što mi želi da uturi u glavu, znam već i sam sve, i još štošta više. Prosudivanje, ukoliko »kakova nova vežba, nova igra, koja može da služi razvoju tela i duha, spada u Tyrševu ideju i sokolski telovežbački sistem« ili ne, stvar je pak saveznog načelnikstva, koje jedino može da pregledava i procenjuje njihovu vrednost i upliv u bližnju i daljnju budućnost. Jasno je, da se Sokolstvo neće braniti samo pred slabim sportom, već također i pred čistim, ako bi počeo da nam mrsi naše puteve k telesnom uzgoju.

Jugoslovenski Sokolski kalendar

za god. 1932.

počecemo raspoiljati danom 15. o. m. Cena komadu 12 Din.

JUGOSLOVENSKA SOKOLSKA MATICA, Ljubljana, Narodni dom.

PREDNJACKI PRIPRAVNIK.

Trgovacki pomoćnik specerajске struke traži nameštenje u odgovarajućoj struci (upućen je i u kancelarijske poslove). U sokolskom društvu pak dotičnog mesta voljan je preuzeti vodstvo 1—2 kategorije.

Umoljavaju se bratska društva, koja mu takovo mesto nadu, da jave odmah (po mogućnosti sa naznakom plate i t. d.) upravi Sokolskog društva Bjelevar, kod koje o dotičnom bratu mogu dobiti potrebne podatke.

Iz načelnikstva i tehničkog odbora Saveza SKJ

Iz sednice saveznog TO

od 3. novembra 1931.

Zamenik saveznog načelnika brat Miroslav Ambrožić otvara žalobnu sednicu, izveštavajući o smrti IV. zamenika starešine Saveza i člana saveznog tehničkog odbora brata dr. Pavla Mergenthalera, što je za naše Sokolstvo težak gubitak. U svojem govoru ističe, kako je br. dr. Mergenthaler bio veoma radin, prožet sokolskom misliju i u pogledu tehničkih sposobnosti i stručnoga znanja stajao na doličnoj visini. Brat dr. Mergenthaler bio je

duže vremena također i načelnik Sokolske župe Osijek. Po likvidaciji Hrvatskog Sokolskog Saveza odmah je stupio u redove Sokola kraljevine Jugoslavije, gde se je osećao opet srećnim. Sokolstvo sačuvaće ga u trajnoj uspomeni. Nato su prisutna braća i sestre ustajanjem odali pokojniku poštu uz poklik: Slava mu! Sažalno pismo uputilo se je pokojnikovoj porodici, a za službenog zastupnika saveznog načelnikstva i tehničkog odbora pri pokojnikovom sprovodu određen je brat Kostanfel.

Time je bila sednica zaključena.

KNJIGE I LISTOVI

KALENDARIC SOKOLSKJE OMLADINE za 1932. god.

Ovih dana izašao je iz štampe Kalendaric sokolske omladine za 1932. god. Kalendaric je vrlo lepo i ukusno opremljen. Na uvodnom mestu donosi krasnu sliku Nj. Vel. Kralja sa Nj. Vis. prestolonaslednikom Petrom u sokolskoj odori. Pored kalendarskog dela, kalendaric ima sledeći sadržaj: »Moje veselje«, pesmica od br. Gangla, zatim članke: »16. VIII. 1921 — 16. VIII. 1931.« povodom desetogodišnjice vladanja Nj. Vel. Kralja, »Dr. Miroslav Tyrš«, »Dr. Josip Scheiner« i »Dr. Jindra Vaniček«. Kalendaric donosi i vrlo lepe slike Tyrša (jednu u odrasloj i jednu u detinskoj dobi), dr. Scheinera i dr. Vanička. Kalendaricu je nadalje

pridodan i praktični deo, koji će našoj omladini uvek korisno poslužiti. Kalendaric je uredio br. Gangl, I. zam. starešine Saveza. — Cena mu je 2 Din po komadu, a naručuje se kod Jugoslovenske Sokolske Matice, Ljubljana, Narodni dom.

HEROJI DUHA I NJIHOVA SREDINA.

Pod ovim naslovom izašla je knjižica iz pera g. Miljenka Vidovića, u kojoj se iznosi veći problem borbe velikih duhova sa ustaljenim navikama i predrasudama sredine. Tu su prikazana stradanja najsvetlijih sinova čovečanstva u radu za opće dobro. Predmet se međutim ne obrađuje samo konstatacijom istorijskih činjenica, već se ujedno silazi do korena samog problema. Knjižica stoji dinara 3— a naručuje se kod Biblioteke »Uzgajatelj«, Sarajevo, Kralja Aleksandra ulica 53.

IZ ŽUPA I DRUŠTAVA

Na uvaženje!

Iz nekih župa, društava i četa primamo dopise i članke raznog sadržaja, a koji su uopće nepotpisani ili su tek samo šifrirani. Ovakove dopise uredništvo načelno neće nikako objavljivati. Iz mnogih razloga potrebno je, da bar uredništvo zna autora dopisa ili članka, koji se ima objaviti. Sami dopisi pak treba da budu što kraći, bez suvišnih detalja, koncizni, stvarni i aktuelni, a osim toga i čitljivo pisani (po mogućnosti na stroju), u razmaknutim redovima i samo na jednoj strani lista. — Stižu nam također i mnogi dopisi, naročito iz novoosnovanih jedinica, a bez oznake župe, kojoj odnosna jedinica pripada. I u ovom pogledu molimo naša društva i čete, da na svojim dopisima uvek označe župu, kojoj pripadaju. — Iz svih naših župa, društava i četa uredništvo prima i veliki broj slika, koje uvek rado objavljujemo. Baš jer reprodukcija ovih slika prilično stoji, preporučamo da nam se šalju slike značajnijih sokolskih događaja, t. j. slike, koje su zaista vredne da ih se objavi, ali ove moraju biti potpuno jasne i, ako je ikako moguće, na svetlom papiru.

UREDNIŠTVO.

Župa Banja Luka

SOKOLSKO DRUŠTVO DVOR.

Ovogodišnji sokolski rad počeo je uvežbavanjem pojedinih vrsta za proslavu 1. decembra, da se ovaj veliki sokolski dan proslavi i u našem društvu na što svečaniji i dostojniji način.

U društvu radi se intenzivno u svim pravcima, a naročito na uvežbavanju pojedinih vežbačkih vrsta. Dostojno nismo imali članice, naraštajke, mladi i stariji naraštaj, ali zauzimanjem vrednih prednjaka, kao i članova uprave sa starešinom na čelu, osnovane su i te kategorije. Članice, iako u malom broju, ali svesne svojih zadaća i dužnosti, marljivo posećuju vežbovne časove, a pogotovo naraštajke i naraštajci, kojih također nema velik broj, ali su zato svi vredni i ozbiljno su shvatili svoju sokolsku dužnost.

Deca, muška i ženska, koje ima velik broj za ovo malo mestance, dolaze redovno i rade sa velikom ljubavi, te se mnogo vesele 1. decembru, kada će meštani da vide, da i oni, iako su mali, mogu da svojim radom mnogo doprinesu razvoju Sokolstva u našem mestu.

Pojedine vrste već su uvežbale svoje vežbe, koje su određene za taj dan, a ovih će dana početi po prvi put vežbati uz muziku, što se ima da mnogo zahvali sestrini prosvetarki, koja ih često obilazi i upućuje na sokolski rad.

ci, o čemu se moralo više povesti računa.

Župski putujući prednjak.

Velika dobit za župu je nesumljivo župski putujući prednjak, koga je župa dobavila raspisanim konkurzom.

Održavanjem tečaja po manjim društvima, uzdiže njihov tehnički rad i daje im volje i potstrebka za buduću rad.

Ovim putem preporučujemo i ostalim župama da nabave svoje putujuće prednjake, jer nam je poznato kako je teško po manjim društvima raditi kada nema dovoljan broj tehnički spremnih lica.

Župa Celje

VABILO

na sejo zbora društvenih načelnikov in načelnic, ki se vrši v nedeljo, dne 15. novembra t. l. ob pol devetih v telovadnici Celjskega Sokola (mestna osnovna šola) v Celju.

Vzpored:

1. Čitanje zapisnika zadnje seje.
 2. Poročilo župnega načelnikstva.
 3. Poročilo o sestanku župnih načelnikov in načelnic v Beogradu dne 17. oktobra 1931.
 4. Delovni program za leto 1932.
 5. Slučajnosti.
- Župno načelnikstvo je poslalo vsem društvom in četam vabila k seji, s pozivom, da jih izročijo bratom načelnikom in sestram načelnicam. Pričakujemo, da bodo na seji zastopane vse jedinice. Kjer so zadržani načelniki(ce), naj pošljejo svoje namestnike(ce). Po seji bo predelava prostih vaj za leto 1932. Bratje in sestre naj prinesejo s seboj telovadno obleko.

Na predvečer, v soboto, 14. novembra ob 19. uri je istotam seja župnega tehničnega odbora.

Zdravo!

Župno načelnikstvo.

Župa Kranj

SOKOLSKO DRUŠTVO JESENICE.

Poročilo o članskem sestanku.

Po sklepu izvrševalnega odbora naše društvene uprave se je vršil v tukašnjem Sokolskem domu 7. oktobra t. l. ob polosmih zvečer članski sastanak našega društva z dnevnim redom: »Naše stališče z ozirom na protisokolsko propagando v cerkvi.«

Pred članskim sestankom se je vršila še izredna seja društvene uprave, ki je odobrila besedilo sklepa, o katerem naj bi na sestanku poročal starosta br. dr. Obersnel.

Sestanka se je udeležilo 140 članov in članic, nečlanom dostop ni bil dovoljen.

V imenu društvene uprave je starosta br. dr. Obersnel podal izčrпно poročilo, čigar vsebino v sledećem navajamo:

»Zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije je imel namen strniti prejšnje sokolske organizacije in tudi orlovsko organizaciju v eno skupnost, v kateri naj bi se v svrhu konsolidacije razmer v našem javnem življenju zabrisale diferencijacije, ki jih je zgodovinski razvoj, deloma pod vplivom separatističnih plemenskih ali verskih težnje, ustvaril na polju telesnovzgojnoga dela v organizacijah privatne inicijative. Sokolstvo, včlanjeno v prejšnjem Jugoslovenskem Sokolskem Savezu, obremenjeno s velikim delom ostalih sokolskih edinic, je ta visoki cilj smatralo vrednim dovolj, da mu je s korporativnim pristopom posvetilo vse svoje idejne sile in vsa svoja gmatna sredstva. Odziva z druge strane pa ni bilo skoraj nobenega, zlasti ne na Jesenicah, čeprav smo takoj po svojem korporativnem pristopu jasno izjavili, da bodi pozabljeno, kar nas je ločilo. Navzlic abstinenciji z druge strane je u ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije vendar prišlo do mirnejše atmosfere in zdelo se je, da bo čas polagoma ublažil in morda do celoga odstranil napetosti, izvirajoće iz prejšnjih razmer.«

Toda ta proces pomiritve duhov je v zadnjem času pričela motiti in ovirati akcija iz krogov katoliške cerkvene hierarhije. Znana je vsemu našem članstvu poslanica krškega škofa gospoda dr. Josipa Srebrnič, naperjena proti Tyršu in Sokolstvu, znan je njegov nastop proti nazivu Sokolskega doma na Rabu s Tyrševim imenom. Tyrš mu je ateist in mi brezverci. Ni naša stvar tu na Jesenicah, da bi mu odgovarjali, to je zadeva, ki se tiče cele naše organizacije. Toda, da bo članstvo točno poučeno, kako stališče zavzema naša organizacija napram veri, naj navedemo doslovno, kar je v tem pogledu izjavila prva savezna skupščina dne 29. marca 1931. in kar velja kot obće veljavno načelo cele naše organizacije:

Iz uprave lista

Svaki pretplatnik, koji promeni adresu, neka nam to odmah javi, da mu se list može uredno dostavljati. Pokraj nove adrese neka uvek pošalje i svoju staru adresu.

Svečani broj „Sokolskog Glasnika“ za 1. decembra

Za državni i sokolski praznik 1. decembra iziće, kao i svake godine, svečani broj „Sokolskog Glasnika“ u povećanom opsegu.

Molimo svu braću naše saradnike, župske i društvene izvestitelje, da svoje članke i dopise za broj od 1. decem-

bra izvole poslati uredništvu lista (Učiteljska tiskarna, Franciškanska ulica) najdalje do 20. novembra; oglašavanje pak i narudžbe za taj broj upravi lista (Narodni dom) najdalje do 24. novembra.

UREDNIŠTVO I UPRAVA.

»Sokolstvo kot ideja svobode priznava tudi svobodu prepričanja in misli vsakega poedinca. Od svojega članstva zahteva, da spoštuje vsako odkrito in iskreno prepričanje in mišljenje drugih, a pri tem da čuva čistost sokolske ideologije. — Sokolstvo spoštuje zlasti tudi vsako versko prepričanje in čuvstvanje, ker smatra, da je vera najsvetejši del notranjega življenja vsakega poedinca, in ta bistveni del človeškega naziranja o svetlu Sokolstvo ceni in spoštuje. Zaradi tega je Sokolstvo dolžno enako spoštovati tudi izražanje vsakega verskega prepričanja in čuvstvanja. Vsak pripadnik sokolske organizacije mora svobodno izvrševati zapovedi in predpise svoje vere in cerkve.«

Te naše besede so tako jasne, da ne potrebujejo komentarja, toda zaogle niso. Za škofom dr. Srebrničem so nas pričeli napadati tudi lokalni činitelji cerkvene hierarhije.

Začelo se je s tem, da so nas ovdili na visokem mestu, da se ne udeležujemo bogoslužja ob narodnih in državnih praznikih. Naj takoj povem, da to ni res, kajti še v dobi, ko smo bili včlanjeni v Jugoslovenskem Sokolskem Savezu, smo se udeleževali po deputacijah cerkvenih proslav državnih in narodnih praznikov, istotako pa tudi potem, ko smo vstopili v sestav Sokola kraljevine Jugoslavije, in sicer ne glede na to, ali smo bili vabljeni ali ne. Res je, da so naše deputacije bile vedno v civilu, toda bile so s sokolskim znakom. Seveda smo to pojasnili na merodajnem mestu, ne vemo pa, ali so naša pojasnila bila upoštevana. Savezna uprava je menda baš z ozirom na očitke, izrečene v pogledu našega društva, lansko leto izdala odredbo, da se naj sokolska društva, korporativno ali po deputaciji, v kroju ali v civilu z znakom, udeležujejo cerkvenih slovesnosti ob državnih in narodnih praznikih. Mi smo tako postopali že poprej.

Nato smo bili deležni očitka, da se ne udeležujemo čisto cerkvenih obredov, n. pr. procesij. To je sicer res, a tudi v tem oziru se nam ni treba opravičevati, kajti sokolska organizacija — pri vsem našem spoštovanju napram verskemu čutu, verskim in cerkvenim ustanovam ter verskim in cerkvenim obredom — vendarle ni verska ali cerkvena organizacija in nobena dolžnost nas ne veže, da bi se kot društvo udeleževali čisto cerkvenih obredov, posebno ko je naša organizacija namenjena vsemu narodu, brez ozira na versko pripadnost njegovih posameznih delov. To nam nalaga gotovo reservo v takih stvareh, ki tangirajo versko prepričanje in občutljivost. Ni s tem rečeno, da je bilo s tem vprašanje končno veljavno za vedno odločeno. Z ublažitvijo prejšnjih napetosti, z vsestranskim taktom in s postopnim kontaktom bi morda tudi v tem pogledu sčasoma lahko prišlo do drugačnega stališča. Tudi psihološke dispozicije, poedincev in celih struj so podvržene razvoju in čas zaceli marsikatero rano. Sokolstvo, ki mu je konsolidacija razmer v našem narodu in odstranitev prejšnjih zastupljenih odnošajev nad vse važen interes, bi se v tem oziru gotovo ne postavilo na intransigentno stališče, ako bi se s taktom in koncilijantnostjo tudi z druge strani tako zbližanje duhov omogočilo.

A baš takta in koncilijantnosti pogrešamo na drugi strani in ne samo to, imamo celo primere neverjetne nestrpljivosti. Naj navedem samo par takih primerov iz naše župe. V Bohinju so se člani Sokola nameravali udeležiti v slavnostnem kroju cerkvene procesije; bilo jim je rečeno, da se jim to ne dovoljuje. V Šovodnju so Sokoli pri pogrebu neke družtvene članice nosili tudi venec s primernim napisom na trakovih; na zahtevo duhovnika so morali venec odstraniti iz cerkve. Na Gorjušah so člani novoustanovljenega Sokola pri procesiji na Koprivniku hoteli nositi cerkveni prapor, kakor vsa leta poprej, toda niso smeli in procesija se zaradi tega ni vršila. Na Dobravi pri Podnartu se je sokolska deca v kroju hotela udeležiti službe božje, zapodili so jih iz cerkve, češ da je to izživljanje. Kaj naj si mislimo spričo teh primerov? Ali nam ne nalagajo dolžnosti največje opreznosti in rezerviranosti, da ne bi ogrozili ugleda naše organizacije?

Sedaj preidem na Jesenice in s tem na povod za današnji sestanek. Tudi tu imamo take primere in skrajni čas je, da zavzamemo k njim svoje jasno in odločno stališče.

Meseca junija tega leta so se prijavili naši bratje z one strani meje za gostovanje v našem Sokolskem domu.

Rade volje smo njihovo ponudbo sprejeli in vse priprave so bile že v polnem teku, ko so nastale nenadoma ovire. Kaj je bil vzrok? Z Jesenic je bilo odposlano pismo nekega tukajšnjega duhovnega gospoda v dotični kraj, v inozemstvo, s pozivom, naj ono društvo ne gostuje pri nas na našem odru, temveč kasneje v Krekovem domu, češ da je znano »stališče Sokola nasproti veri«, da je jeseniško prebivalstvo Krekovega in ne sokolskega mišljenja, da gre v našo dvorano največ do 300 ljudi (kar ni res), v Krekovem domu pa 600 itd. Gostovanje se je navzlic temu vršilo in imelo je v vsakem oziru lep uspeh, toda kaj naj si mislijo naši bratje onstran državnih mej o naših razmerah?

Približno v istem času smo imeli župni naraščajski dan v Radovljici. Kdor ve, koliko je pri takih prireditvah posla s prevozom dece in naraščaja, z vajami za nastope, s tekmi, s prehrano, z nadziranje vseh teh mnogostevnih oddelkov, z organiziranjem nastopa za javno telovadbo itd., ta mi bo pritril, da ni mogoče misliti na to, da bi se vsi ti oddelki udeležili tudi službe božje, ne glede na to, da bi bila dana možnost, da jih morda še zapodijo iz cerkve, kakor se je zgodilo na Dobravi. In čeprav se običajno ne vrši kontrola, ali se šolska deca ob nedeljah udeležuje službe božje, se je v tem primeru takoj drugi dan po zletu pričelo v šoli s strani obeh gospodov učiteljev verouka natančno zasliševanje otrok, kje so bili in zakaj niso bili v cerkvi. Oba gospoda kateheta sta se pri tem izražala o sokolski organizaciji in o sokolskih voditeljih v takem tonu, da je v otroška srca bil zasajen dvom, ali jih Sokolstvo ne vodi na slaba pota. In zgodilo se je celo, da je deca v očitvidni zvezi s to preiskavo dobivala slabše rede iz verouka!

Toda vse to je bilo le za začetek, kmalu so se napadi prenesli tudi v cerkev samo, najprvo v bolj zakriti obliki, kasneje povsem otvoreno.

Dne 16. avgusta t. l. smo bili vabljeni s pismenim vabilom župnega urada k službi božji, ki naj bi imela ta dan značaj cerkvene slovesnosti o priliki 10. letnice vladanja Njeg. Vel. Kralja. Med službo božjo je bila tudi pridiga, ki je pa imela z desetletnico le toliko zveze, da je uvodoma ta obletnica bila omenjena in z njo obrazložen povod nadaljnjih izvajanj pridigarja. Ta izvajanja sama pa niso imela z desetletnico vladanja prav nobene logične zveze, ker je vsa pridiga bila sama polemika proti očitkom, ki da se iznašajo proti katoliški cerkvi, češ, da ni narodna. Ta izvajanja so bila deloma tako prozorno tendenciozna, da je vse razumelo, da so naperjena proti našemu nacionalizmu. Tako je n. pr. med drugim z omalovaževanjem bilo omenjeno izobešanje zastav — v eni vrsti z veseljami in sličnimi prireditvami — kot neko povsem zunanje izražanje narodne misli, dočim da je le delovanje katoliške cerkve pravo notranje vredno delo za narod, pri tem pa je bilo splošno znano, da je naše društvo — ker se nihče drugi od poklicanih činiteljev ni zganil — dan poprej izdalo javen proglas na prebivalstvo občine, naj se 16. in 17. avgusta povsod razobesijo zastave.

Dne 6. septembra, ko je zaradi obletnice rojstva Njeg. Vis. prestolonaslednika Petra naše društvo bilo zopet povabljeno k službi božji, je bila zopet pridiga politično tendencioznega značaja, in sicer nekako kot polemika proti novi ustavi, ki je bila razglašena par dni poprej, češ da se cerkvi ne sme kratiti pravica posegati v javno življenje.

Effekt teh dveh pridig je bil ta, da so mi člani društvene uprave na seji dne 11. septembra izjavili, da ne pojdejo več zastopat društvo k takim cerkvenim proslavam državnih in narodnih praznikov. Ne morem jim tega šteti v zlo, kajti težko je prenašati tako tendenciozno propagando ob priliki, ki zahteva svečanostno razpoloženje. Sedaj se je pa tem nastopom pridružil še nov afront, to pot odkrito naperjen proti Sokolstvu samemu. V nedeljo dne 27. septembra je v obeh cerkvah na Jesenicah med službo božjo bil prečitan neki pastirski list jugoslovenskih škofov iz leta 1921., v katerem se starši pozivljajo, naj ne dajejo svojih otrok v sokolska društva, kjer jim preti nevarnost, da se duševno pogubijo. Ne morem natančno poročati o besedilu, ker ga nimam, dejstvo je pa, da je ta očividno domenejni nastop v obeh cerkvah izval obče ogorčenje, in sicer ne samo v naših vrstah, temveč tudi pri drugih objek-

tivnih osebah, s katerimi nima naša organizacija nobenih stikov. Vprašamo se: Kaj smo storili, da se je moralna privilegij na dan ta že deset let stara poslanica? Ali nismo vedno učili dece, naj sluša starše in učitelje, ali je nismo vzgajali k ljubezni do domovine in k vsemu dobremu? Ali je to greh, ki zasluži večno pogubljenje? Ako je to greh, ga vzamemo z mirno vestjo lahko nase.

Mi smo na vse to doslej, kolikor se javnosti tiče, molčali. Poročali smo samo župni in savezni upravi, kar je potrebno, da so naša višja mesta v organizaciji informirana. Napram članstvu in napram javnosti smo pa molčali, ker smo še vedno upali, da razorožimo nasprotnika z lojalnostjo in korektnostjo. Toda potrpljenju z naše strani morajo biti postavljene meje. Zdaj, ko se je tudi prižnica začela uporabljati v borbi proti nacionalni liniji državne politike in obenem proti Sokolstvu, ne moremo več molčati. Dolžni smo kot organizacija svojemu ugledu in ponosu, da končno izpregovorimo. Zavzeti moramo svoje stališče k temu, kar se godi, da bi se naš molk ne tolmačil kot slabost. Stališče, ki ga je določila društvena uprava, je pa sledeče:

1. Društvo kot tako se v bodoče ne bo več udeleževalo ne korporativno, ne po deputacijah, nobene cerkvene slavnosti o priliki državnih in narodnih praznikov, dokler bo dana možnost, da bi se pri takih prilikah prižnica uporabljala v politične propagandne svrhe ali pa proti sokolski organizaciji.

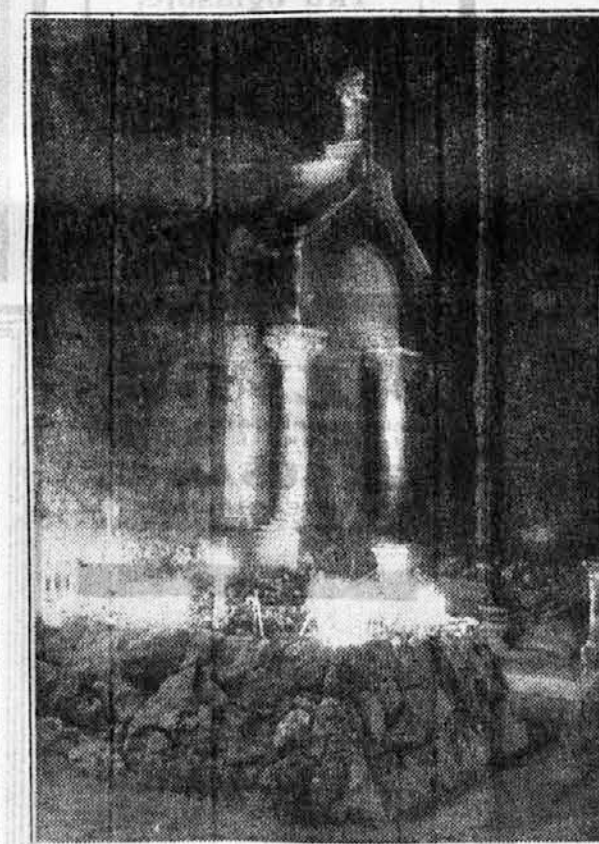
Župa Mostar

SOKOLSKO DRUŠTVO DUBROVNIK.

Tromesečna sednica sokolskih četa i pomen istarskih herojima.

U nedelju 18. oktobra osvanuo je Sokolski dom u Dubrovniku svečano okičen zastavama.

Sredovečna monumentalna zgrada primila je toga dana uprave sokolskih četa dubrovačkog društva na prvu tromesečnu sednicu.

Humak Istarskih heroja na dubrovačkom groblju

Dole — Oko humka (s leve na desno) braća: Č. Milčić, I. Kovač, M. Sutić, D. Budman, N. Pemsko, A. Grbić

Vredna i požrtvovna braća iz: Brigata, Čilipa, Gornje Zupe, Gruđe, Mandaljine, Mokošice, Orašca, Pločica, Vitaljine, Đurinići-Molunata i Zatonu, sakupiše se po prvi put da od osnutka do konca septembra polažu račune o svom uspešnom radu i da stvaraju program za idući tromeseč.

Da podvuče veliku važnost ove sednice, počastio nas je svojim prisustvom neumorni sokolski radnik i prvi apostol Sokolstva na selu, starešina župe Mostar br. Čedo Milčić.

Sednica je protekla vrlo lepo i dostojanstveno. Nakon uobičajenih

2. Vsakemu poedinemu članu je s stališča sokolske organizacije tudi nadalje dana popolna svoboda, da se po svoji volji cerkvenih obredov in službe božje udeležuje ali ne.

3. Starši, kojih deca poseća šolo in je tam izpostavljena protisokolski propagandi s strani učiteljev verouka, naj se te propagande ne ustrašijo, temveč naj vsak primer poskušene nedopustnega strahovanja takoj prijavijo šolski oblasti ali pa društveni upravi.

To je stališče, ki ga je društvu določila društvena uprava, na vas je pa, bratje in sestre, da to stališče odobrite ali odklonite, da bomo vedeli, ali v tej za naše društvo tako važni stvari lahko računamo z vašim zaupanjem ali ne.

Po kratki razpravi, katere so se udeležili br. Gogala, Pibrovac, dr. Štempihar in Rabić, je bil sklep društvene uprave soglasan in s splošnim odobravanjem potrjen.

Starosta br. dr. Obersnel je nato še naprosil članstvo, naj izven naše organizacije vsako diskusijo o nam nasprotni propagandi in o našem stališču k njej načeloma odklanja in naj vse, ki žele kakih pojasnil ali izjav, napoti na društveno upravo. Ako bi se pa pojavili še nadalje taki primeri nestrpnosti in nasprotstva, se ne bomo spuščali v polemike, temveč bomo zahtevali, da se naj uporabi zakon.

Vse na sestanku prisotno članstvo je izvajanjem društvenega staroste sledilo z največjo pozornostjo in z odobravanjem. Vsi so imeli vtisk, da je bil že skrajni čas, da se izreče na Jesenicah jasna in odločilna beseda.

formalnosti i pozdrava starešine Sokolskog društva Dubrovnik br. Nika Sutića, delegati su četa pročitali svoje izveštaje, na koje je referent za čete br. Branko Hope stavljao svoje primetbe, predloge i davao potrebna uputstva obzirom da su to prvi izveštaji novoosnovanih četa.

Ako se uzme u obzir, da je svih 11 četa osnovano u međuvremenu od oktobra 1930. do juna 1931., uspeh je potpuno zadovoljavajući.

Sam uspeh utakmica održanih u junu ove godine, gde su postignuti

Pri koncu uzeo je reč br. Čedo Milčić, koji je čitavo vreme budno pazio na svaki najsitniji detalj sednice. U svom lepom govoru osvrnuo se na rad svake čete zasebno, govoreći o teškim dužnostima, koje su na sebe uzeli »sunčani ljudi« naš sokolski apostoli u upravama četa, koji moraju da započeto nastave udvostručnim silama i da uvek teže za vrhunima, izdižući se iznad ljudi bez energije i volje za uzvišeni sokolski rad.

Prikazao je zatim Sokola-čoveka, povlačeći paralelu između sokolske ideologije i Hristove nauke, naglašujući, da dobar Sokol može biti samo onaj, koji se upravlja po Hristovim načelima: »Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe« i »ne čini drugome ono, što ne želiš da drugi tebi učini«.

Lepe i tople reči br. Milčića slušale su se sa najvećom pažnjom i na koncu su nagrađene dugotrajnim aplauzom svih prisutnih.

Nesto pred 12 sati starešina Sokolskog društva zaključio je sednicu. Na Sokolani su skupite sve zastave, a istaknuta je samo crna. Članstvo, naraštaj, muzika i svi učesnici sednice pošli su korporativno na glavno groblje, da tamo očaju počast uspomeni istarskih heroja i to baš dan nakon obletnice mučeničke smrti milog brata Vladimira Gortana.

Mnoštvo Sokola i građanstva sakupljeno oko skromnog humka podignutog od Sokolskog društva Dubrovnik na uspomenu nevinim žrtvama, gologlavu je saslušalo dirljive reči brata starešine Sokolskog društva.

Nakon svršenog pomena sokolska je muzika otvratila posmrtni marš, čime je završen čovečanski čin pijeteta prema našim najmilijim.

Istog dana braća su se povratila svojim kućama, da udvostručenom energijom nastave rad na propagiranju uzvišene sokolske ideje. — H.

Župa Vel. Bečkerek

SOKOLSKO DRUŠTVO PADEJ.

† Brat Imbronović Miloje.

Pre kratkog vremena zadesio je težak udar naše mlado Sokolsko društvo, jer smo izgubili najboljeg člana, koji je sa svojom vrednošću, skromnošću i poštenjem bio uzor i primer svima.

† Brat Imbronović Miloje

Neminovna smrt pokosila je je dan život u cvetu mladosti, ugrabila nam je brata Imbronovića Miloju.

Pokojnik je rođen u Padeju 1907. god. od poštenih i nacionalnih roditelja. (Otac mu je sveštenik u ovoj opštini preko 30 godina.) Pre 18 meseci postavljen je za šefa mesne pošte i pored takve teške i sa odgovornošću skopčane dužnosti bio je prvi u sokolani i prvi na svakom sokolskom poslu.

Koliko je pokojnik kod građanstva bio omiljen najbolji je dokaz to da ga je masa sveta, i staro i mlado pratila sve do njegove večne kuće, nije bilo lica, da nije zaplakalo ili pu stilo suzu.

Telo pokojnika nosilo je šest članova, dok su ostala braća, sestre, naraštaj i deca nosili vence i evice, sv u sokolskom odelu. U ime Sokolskog društva kod ruke sa pokojnikom oprostio se prosvetar br. Manojlović Radivoj, koji je u svom govoru izneo sve vrline i zasluge njegove.

Neka je laka zemlja našem bratu Miloju!

SOKOLSKO DRUŠTVO KUMANI.

U Kumanima u nedelju dne 4. oktobra o. g. održana je vanredna skupština Sokolskog društva, na kojoj je prisustvovao kao delegat župe br. Aleksandar Jovanović, tajnik Sokolske župe Vel. Bečkerek. Dnevni red je bio izbor uprave društva, jer je društvo do sada radilo pod komesarijatom. Skupštinu je otvorio br. J. Hvalić, komesar, koji je dao reč župskom tajniku. Br. Jovanović, burno pozdravljen, nakon kratkog govora predložio je kandidacioni odbor.

Kandidacioni odbor sastavio je listu nove uprave, koja je od strane skupštine primljena jednoglasno.

U upravu društva ušla su braća starešina Marin Kovačev, zamenik Ži vanko Erdeljan, tajnik Jerinkić M

Radivoj, načelnik Đura Stančić, zame-nik Rada Aćimac, prosvetar Čipčić Z. Jovan, blagajnik Nedeljko Petrović; članovi uprave: Lazar Trifunagić, Jo-sif Hvalić, Stanisavljev Steva i Stan-šić Laza; zamenici: Stanisavljev Sve-tozar, Vidaković Petar, Momirov Do-brivoj i Sekulić Svetozar. Za društve-nu načelnicu izabrana je s. Marinkov fulka.

Rad skupštine protekao je u naj-većem redu. Sa skupštine je novo iza-brani starešina predložio da se upute pozdravni telegrami Nj. Vis. prestolo-nasledniku Petru, starešini Sokola kra-ljevine Jugoslavije, Savezu Sokola kra-ljevine Jugoslavije i Sokolskoj župi Vel. Bečkerek.

Prisutni su oduševljeno primili predlog brata starešine.

Župa Osijek IZ UPRAVE ŽUPE.

Sednica izvršnog odbora od 18. septembra o. g., donela je sledeće važnije zaključke:

Na predlog načelnika okružja Vin-kovci i uprave društva Vinkovci, odo-brava se osnutak čete Antin (društva Vinkovci) i imenuje joj se uprava sa starešinom Živkovićem Kostom, prosvetarom Tekmetarevićem Antunom i načelnikom Kelement Pavlom na čelu. — Na predlog načel. okružja Vinkov-cići odobrava se osnutak čete Ostrovo (društva Vinkovci) i imenuje joj se uprava sa starešinom Cvetkovićem Bo-žom i načelnikom Azapovićem Jova-nom na čelu. — Kao delegati na van-rednu glavnu skupštinu društva Slav. Požega (4. oktobra 1931.) određuju se brat starešina župe i član uprave brat H. Sirovatka. — Uzima se na znanje izveštaj načelnika župe o održanoj utakmici članova i muškog naraštaja u odbojci, koja je održana u Mariboru, dne 13. septembra o. g. U ime župe sudelovalo je na ovoj saveznoj utak-mici društvo Vukovar, te je između 15 župa, koje su se takmičile, izašlo kao drugo, pobedeno samo od župe Maribor. Uzima se na znanje, da župa neće sudelovati na utakmici u odbojci za ženske kategorije (Zagreb, 20. sept. 1931.). — Određuje se da se za raspis

vežbe za mušku i žensku decu za god. 1932. votira po jedna novčana nagrada od Din 100.—. Na izveštaj i predlog načelnika okružja Podr. Slatina odre-đuje se da će četa Hum od sada pri-padati društvu Voćin (do sada Pod-ravskoj Slatini).

Sednica izvršnog odbora od 25. septembra o. g. stvorila je sledeće važnije zaključke:

Odobrava se osnutak čete Jarmi-na (društva Vinkovci) te joj se imenu-je uprava sa starešinom Schlitter Iva-nom, prosvetarom Wilhelm Matijom i načelnikom Keler Petrom na čelu. — Odobrava se osnutak i imenuje upra-va čete Gaboš (društva Vinkovci) sa starešinom Turićem Ignjatim i načel-nikom Laskovićem Jovanom na čelu. — Zaključuje se, da se likvidira četa Pačetin (društva Vinkovci), jer nije od svog osnutka do danas pokazala nika-kovih uslova i sposobnosti za život i rad. — Za načelnika čete Jankovci (društva Vinkovci) imenuje se brat Emil Dikonić. — Uzima se na znanje, da će se održavati 6-dnevni okružni prednjački tečajevi i to:

1. osječkog okružja u Belom Ma-nastiru od 5. do 11. oktobra o. g.
2. slatinskog okružja u Podr. Slati-ni od 9. do 14. novembra o. g.
3. miholjackog okružja u Donjem Miholjcu, a vreme će se toga tečaja još naknadno odrediti.

Rad po društvima i četama.

Društvo Brodski Varoš, održava prosvetni tečaj, t. j. niz predavanja za članstvo i meštane radi upoznavanja sa Sokolstvom. Prvo predavanje održano je 24. oktobra o. g., a imalo je čisto propagandističku svrhu. Ostala preda-vanja nastaviće se svake subote do 1. decembra. Na tečaju će se obraditi najvažnije i najbitnije: ideologija, sok-historija, organizacija i higijena. Pre-davanja će održati: braća Čolić J., Ba-ričević J., Bešlić B. Za što bolji uspeh zamoliće se i prosvetni nadzornici okružja.

Četa Pridvorje održala je svoju prvu javnu vežbu 27. septembra o. g. Prisustvovalo 4 delegata matičnog društva Đakovo. Uspeh vežbe bio je do-

bar, zaslugom načelnika, koji četu po-žrtvovno i dobro vodi. Posle programa održao je prosvetar društva Đakovo predavanje.

Župa Sušak - Rijeka

SOKOLSKO DRUŠTVO DELNICE.

Naše Sokolsko društvo imalo je do početka šk. god. dvoranu za vež-banje u ovašnju građanskoj školi. Pošto se ova dvorana morala ispraz-niti za školske potrebe, društvo se je preselilo u ovašnju dvoranu kina »Risnjak«, koja potrebama društva potpuno odgovara. Do tada vežbalo je samo muško članstvo, ali sada oživ-ljuje našu sokolanu preko 20 muškog, a isto toliko i ženskog naraštaja, kao i preko 60 muškog i ženskog podmlat-ka. Naraštaj kao i podmladak poka-zuje puno volje i smisla za Sokolstvo, a mnogo im daju pobude naš vredni načelnik br. Stjepan Petranović i pred-njaci braća Ivan Ehuvin i Mirko Gre-gorić. Prosvetar br. Kovač Vendelin održao je tokom ovog meseca četiri prigodna predavanja. Svakog petka prisustvuje članstvo sokolskim radio-predavanjima.

Župa Varaždin

TEHNIČKI I PROSVETNI RAD U ŽUPI.

Četrnaestdnevni društveni tečaje-vi održani su do sada u Prelogu, Mur-skom Središću, Ivancu i Kotoribi. Kod pojedinih četa održani su pak nekoli-kodnevni tečajevi za vođe scoskih so-kolskih četa. U tim tečajevima preda-vali su u glavnom sestra Ema Sem-rekar te braća Julije Kovačić i Tihomil Kučić, koji su svršili ovogodišnji sa-vezni tečaj. Sada se održaje jedno-mesečni društveni prednjački tečaj u Varaždinu te četrnaestdnevni društve-ni tečaj u Ludbregu. 2. novembra ot-počeo je tečaj u Varaždinskim Topli-cama, a zatim će u Čakovcu. Oni, koji sa uspehom svrše društvene tečajeve, moći će polaziti župski prednjački te-čaj, koji počinje 29. novembra, a tra-jaće do 20. decembra.

U pojedinim tečajevima drže pre-davanja i članovi prosvetnih odbora.

Župski prosvetni odbor započeo je prosvetnim predavanjima na selima, gde sve pripreme za predavanja obav-ljaju seoske sokolske čete. Tako je održano vrlo uspešno predavanje u Bar-tolovcu, gde su pred brojnim seljaci-ma sa diapozitivima održali predava-nja braća Milan Kaman i dr. Miroslav Posmodi, prvi o Sokolstvu, a potomji o higijeni na selu.

NOVA ČETA U PODRUTAMA.

11. oktobra o. g. održana je kon-stituirajuća skupština Sokolske čete u Podrutama. Izaslanik varaždinskog Sokolskog društva br. Mića Kovače-vić prikazao je, nakon govora br. Dra-gana Smolčića, svrhu i zadatak Sokol-stva, pa su nakon njegovog govora svi prisutni izjavili, da žele osnovati Sokolsku četu, u koju je odmah pri-stupilo 38 članova. Izabran je i otpo-slan župi na potvrdu sledeći upravni odbor čete: starešina Valent Kovači-ček, zam. star. Bruno Blumšajn, tajnik i prosvetar Dragan Smolčić, načelnik Đuro Drček, blagajnik Ivica Jungvrt; odbornici: Vid Šćurić i Antun Stefan, te revizori Josip Krajan i Pavao Babić.

SOKOLSKO DRUŠTVO VARAŽ-DIN.

U subotu 10. oktobra započeo je društveni prednjački tečaj, koji će trajati mesec dana. Predavanja se drže

tri puta nedeljno od 7 do 10 naveće i u nedelju kroz čitav dan. Tečaj vodi društveni načelnik br. Zvonko Suligoj, a predavaju osim njega braća Jože Stare, dr. Zvonimir Milčetić, sestra Marija Stehova te braća Mladen Bel-čić, Milan Kaman, dr. Miroslav Posmodi, Nikola Bosanac, Mića Kovače-vić i Dragan Šifman. Polaznika ima 27, od toga 13 iz Varaždina i 14 od okolnih četa.

SOKOLSKO DRUŠTVO LUDBREG.

18. oktobra započeo je 14dnevni društveni prednjački tečaj, koji je pohađalo 8 članova i 5 članica iz Lud-brega, 3 člana iz Rasinje i 2 člana iz Martijanca. Predavanja održavaju bra-ća Julije Kovačić, Ivan Musić, dr. Mi-lan Perić, Krsnik i dr. Mihovil Perićić.

Župa Zagreb

SOKOLSKA ČETA STARO PETROVO SELO.

Naša najjača četa u Starom Pet-rovom Selu priredila je 4. oktobra vrlo uspešno drugu javnu vežbu. Pod vod-stvom agilne braće ova četa u svome radu pokazuje vidne uspehe. Iako su danas nepovoljne ekonomske prilike, ipak je naša priredba materijalno i moralno mnogo bolje uspela nego ona od prošle godine. Tim su braća društveni funkcionari dobili najlepšu na-gradu za svoj rad.

Za ukas sokolskih pisarna, dvorana, vežbaonica i privatnih domova preporučamo slike:

Vidovdan

Veličina 50 × 65 cm, u čelično-plavoj ili fotografski-smeđoj boji; komad po Din 15.—.

Kosovo

Veličina 32 × 45 cm, u čelično-plavoj ili fotografski-smeđoj boji; komad po Din 10.—.

Jugoslovenska Sokolska Matica
LJUBLJANA / NARODNI DOM

MEDIĆ-ZANKL

TVORNICE OLJA, FIRNEŽA, LAKOV IN BARV, D. Z. O. Z.
CENTRALA V LJUBLJANI — LASTNIK FRANJO MEDIĆ
TVORNICE: LJUBLJANA-MEDVODE
PODRUŽNICE IN SKLADIŠČA MARIBOR — NOVI SAD

LASTNI DOMAČI PROIZVODI:

Laneno ulje, firnež, vse vrste lakov, emailno-lakastih in oljnatih barv. Kemično čiste in kemično olepšane kakor tudi navadne prstene barve vseh vrst in barvnih tonov, čopičev, steklarskega kleja itd. znamke „MERAKL“ za obrt, trgovino in industrijo, za železnice, pomorstvo in zrakoplovstvo.

CENE UMERJENE. ★ TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA.

Tko oglašuje,
taj napreduje!

»IZVOR«
veletrgovina galanterijske,
nirnbërške i kratke robe
== SUŠAK ==
ŠETALIŠTE KRALJA PETRA
produljena Zvonimirova ul. 92

Творница гимнастичких
и спортских справа

J. ОРАЖЕМ

Добављач Савеза Сокола
крављевине Југославије

РИБНИЦА (Долењско)

Израђује све соколске веж-баће справе, опреме читавих друштвених и школских веж-баона, спортске потрепштине за лаку атлетику, справе за летна вежбаљашта, купа-лишта и бање, љуљанке, справе за децу итд. Израда савршена и елегантна, по-служба најсолиднија, цене најумереније. — Илустро-вани сеник бесплатно.

ОСНОВАНА 1881. ГОДИНЕ

Sjemena

za polje i vrt
na veliko i
malo nudi

Sever & Ko.
LJUBLJANA

Tražite cjenik!

Priporoča se najstarejša
slovenska pleskarska, ličar-
ska, sobo- in črkoslikarska
delavnica

IVAN BRICelj

LJUBLJANA, Dunajska cesta 15

Strokovna izvršitev telovadnega
orodja. Delo solidno, cene zmerno

Peter Žitnik
Splošno kleparstvo

Instalacija strelovodov po
najnovjših sistemih in kri-
tje lesno-cementnih strelh

LJUBLJANA
Ambrožev trg 9
TELEFON 31-46

Delo solidno — cene zmerno

ŠIRITE SOKOLSKU

!!! ŠTAMPU: !!!

„SOKOLSKI GLASNIK“

„SOKO“, „SOKOLIČ“ i

„NAŠU RADOST“

Telefon šte. 2312
Račun pošt. hran. 10.761

UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA

JE NAJMODERNEJE UREJENA IN IZVRŠUJE VSA TISKARSKA
DELA OD NAJPREPROSTEJŠIH DO NAJMODERNEJŠIH

Tiska žolke, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige; ilu-
strirane knjige v enobarvnem ali večbarvnem tisku; brošure
in knjige v vseh nakladah, časopise, revije in mladinske listo.
Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov

LASTNA TVORNICA ŠOLSKIH ZVEZKOV

V naši založbi je izšla gledališka igra:

Manica Komanova:
Krst Jugovičev

Narodna igra v treh dejanjih s posebnim ozirom na Sokolstvo.

(12 oseb: 8 moških, 4 ženske).

Cena izvoda Din 8.—.

Igra ima odlično nacionalno in sokolsko propagandno vsebino.
Priporočamo vsem sokolskim odrom.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.